

SESBİLİM ÇALIŞMALARI

Prof. Dr. İclâl ERGENÇ

SESBİLİM ve SESBİLGİSİ ALANINDAKİ ÖNCÜ ÇALIŞMALAR

Prof. Dr. NECİP ÜÇOK

Seslerin fizyolojik açıdan çıkış biçimleri ve ses dizgesindeki konumlanışlarını betimlenmesi

» **DURGUN SESBİLGİSİ**

(seslerin fizyolojik ve anatomik açıdan incelenmesi)

» **GELİŞMELİ SESBİLGİSİ ve SÖZDİZİMSEL SESBİLGİSİ**

(seslerin ses dizgesinde konumlanış biçimlerinin incelenmesi)

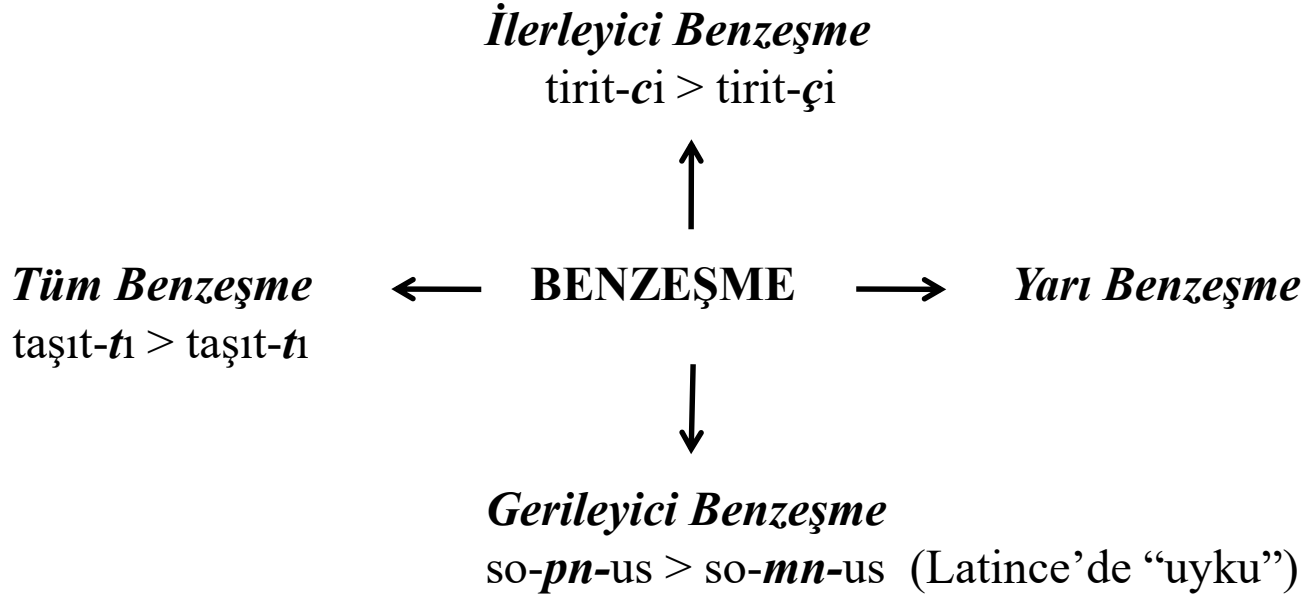
SES DEĞİŞİMLERİ

» **Benzeşme**

» **Benzeşmezlik**

» **Aktarım**

Üçok (1951) *Genel Fonetik*

BENZEŞMEZLİK

(1) *elma* > *alma*

(2) *keyiş* > *keşiş* (Anadolu Ağzı)

SESBİLİM ve **SESBİLGİSİ** alanlarının,

» *İşleyiş biçimleri* açısından birbirinden ayrılması,

» bu alanlara ilişkin *araştırma yöntemlerinin* farklı olması gerektiğini vurgulamaktadır.

SESBİLİM

PARÇALI Sesbilim

- bir parçadan oluşan
- anlam ayırıcı nitelikli
- nitelik-nicelik farklılığı

PARÇALARÜSTÜ Sesbilim

- birden fazla parçadan oluşan
- anlam ayırıcı nitelikli

Ezgi türlerinin sınıflandırılması

- Biten Ezgi
- Süren Ezgi
- Soru Ezgisi

(3) a. Üç bavulu *vardı.* > İstasyona *vardı.*

b. Fazla *kap arttı.* > Fazla *kabarttı.*

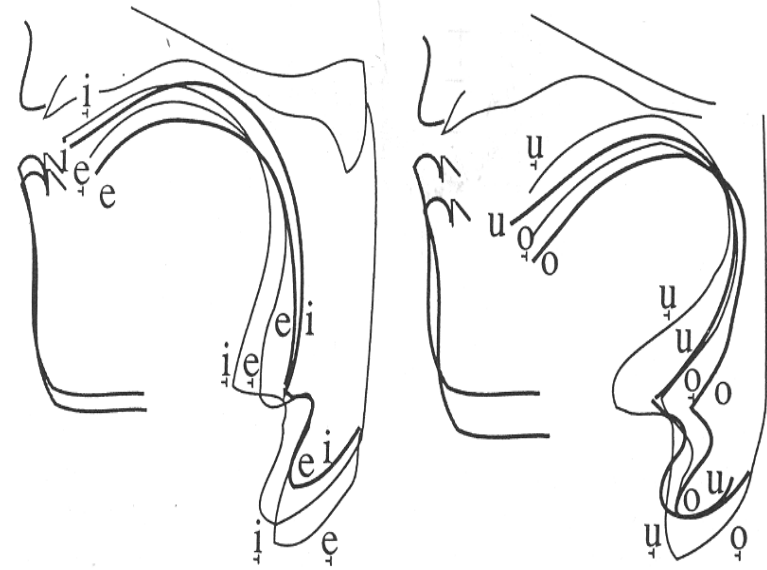
Akustik Sesbilimi ve
Söyleyiş Sesbilimi

Seslerin fizyolojik ve
anatomik özellikleri

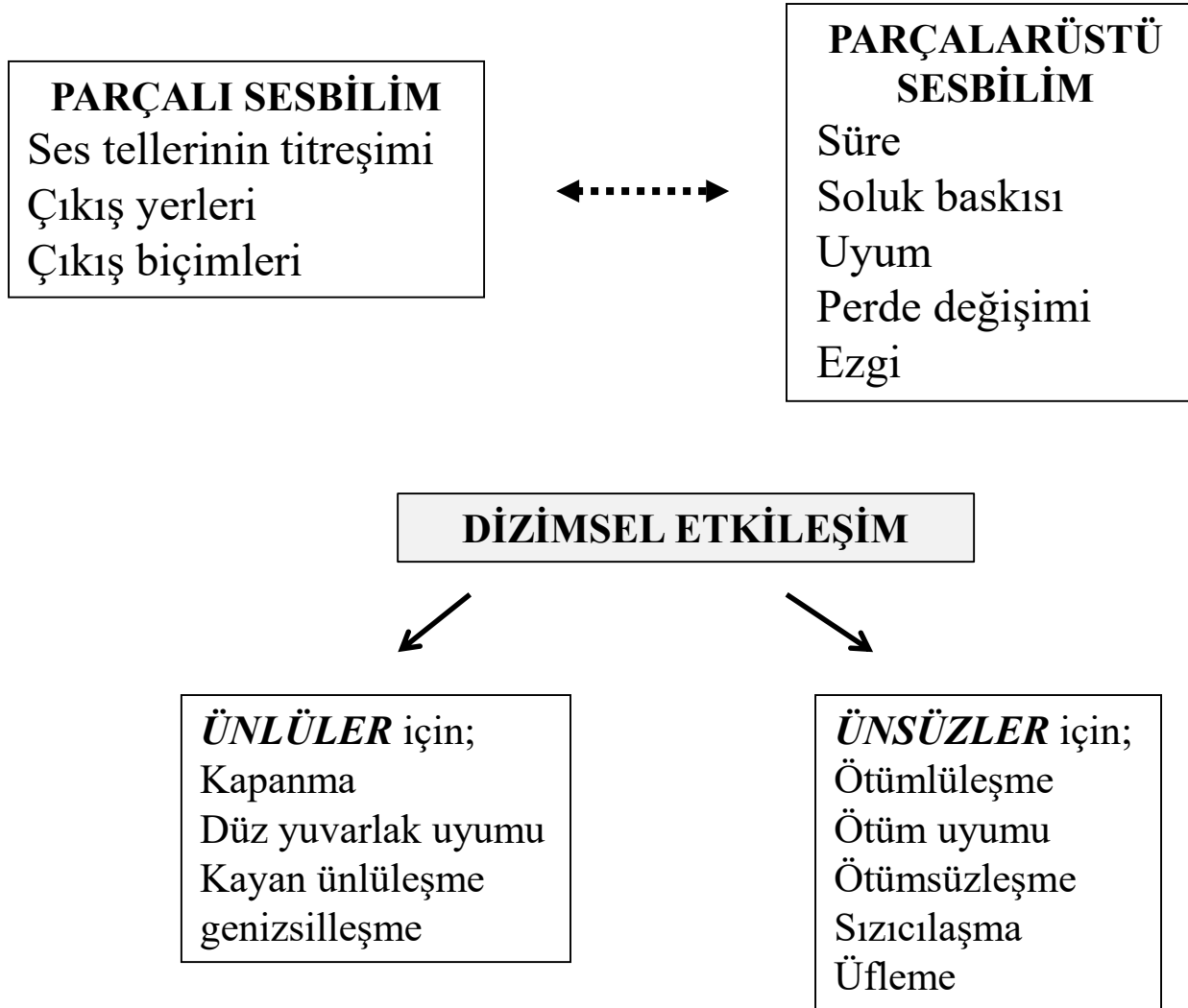

- » Sesin oluşumu
- » Konuşma organlarının işleyiş yapısı

NEVİN SELEN (1979) Ünlü ve Ünsüzlerin Sınıflandırılması

ÜNLÜLER						
<i>Arkadil</i>		<i>Öndil</i>			<i>Ortadil</i>	
<i>/a/, /o/, /u/</i>		<i>Düz</i>	<i>Yuvarlak</i>		<i>/ö/, /ü/</i>	
<i>/e/, /i/</i>			<i>/ö/, /ü/</i>			
ÜNSÜZLER						
Kapanma (Patlamalı) Ünsüzler						
<i>Çift-dudak Ötümlü(süz)</i>	<i>Dişardı Ötümlü(süz)</i>	<i>Artdamak Ötümlü(süz)</i>	<i>Geniz</i>			<i>Akıcı</i>
			<i>Çift-dudak Ötümlü</i>	<i>Dişeti Ötümlü</i>	<i>Artdamak Ötümlü</i>	<i>Vurmalı Ötümlü</i>
<i>/p/, /b/</i>	<i>/d/, /t/</i>	<i>/k/, /g/, /ğ/</i>	<i>/m/</i>	<i>/n/</i>	<i>/n/</i>	<i>/r/</i>
Daralma Ünsüzleri						
<i>Sızmalı Dudak-diş Ötümlü(süz)</i>	<i>Dişeti Ötümlü(süz)</i>	<i>Öndamak- Dişeti Ötümlü(süz)</i>	<i>Yarı ünlü Öndamak</i>	<i>Gırtlak</i>	<i>Akıcı avurtsu Ötümlü</i>	
<i>/f/, /v/</i>	<i>/s/, /z/</i>	<i>/ş/, /z/</i>	<i>/j/</i>	<i>/h/</i>	<i>/l/</i>	

KAYNAKÇA

- Başkan, Ö.** (1955). *Fonemik Dilde Kıstaslar Meselesi*. İstanbul Matbaası. İstanbul.
- Üçok, N.** (1951). *Genel Fonetik (Ana Çizgileri)*. İbrahim Horoz Matbaası. İstanbul.
- Selen, N.** (1979). *Söyleyiş Sesbilimi, Akustik Sesbilim ve Türkiye Türkçesi*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları: 454.
- Demircan, Ö.** (1979). *Türkiye Türkçesinde Ses Düzeni, Türkiye Türkçesinde Sesler*. TDK Yayınları.
- Ergenç, İ.** (1989). *Türkiye Türkçesinin Görevsel Sesbilimi*, Engin yay., Ankara.
- Tekin, T.** (1995). *Türk Dillerinde Birincil Uzun Ünlüler*. Simurg Yayınları/Türk Dilleri Araştırma Dizisi.
- Ergenç, İ.** (1995). *Konuşma Dili ve Türkçenin Söyleyiş Sözlüğü*, Multilingual Yay., İstanbul.
- Fidan, D.** (2002). Türkçede Ezgi Örüntüleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özge, U.** (2003). A tune based account of Turkish information structure. ODTÜ Enformatik enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Fidan, D.** (2007). Türkçe ezgi örüntüsünde duygudurum ve söz edimi görünümü. Ankara Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Bozşahin, C. ve Göksel, A.** (2008). Türkçede Ezgi: Sözdizim ve Edimle İlişkisi. 21. Ulusal Dilbilim Kurultayı Bildirileri (10-11 Mayıs, 2007). (yay. M. Aksan ve Aksan Y.). Mersin Üniversitesi Yayınevi.
- Ivosevic, S.** (2009). Sözdizimsel belirsizliğin giderilmesin bürünsel sınırların rolü. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bekar, P.İ.** (2010). Şizofrenlerin sözlü metinlerinde duygudurum görünümleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.